

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/20/2025
Identifikačné číslo spisu:	1713208225
Dátum vydania rozhodnutia:	30.09.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1713208225.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eriky Šobichovej a členov senátu JUDr. Martina Vladíka a Mgr. Petra Melichera, v právnej veci žalobkyne A. R. F., narodenej XX. H. XXXX, J., M. XXXX/XXX, zastúpenej Advokátskou kanceláriou Škodler & partners, s. r. o., Bratislava, Dobšinského 12, IČO: 47 238 232, proti žalovanej A. H. F., narodenej XX. E. XXXX, L., H. XXXX/XX, zastúpenej advokátskou kanceláriou Benkóczki, Baláz - advokáti, s.r.o., Bratislava, 29. augusta 36A, IČO: 35 917 148, o zaplatenie sumy 13.800 eur s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde v Pezinku pod sp. zn. 37C/156/2013, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. januára 2020 č. k. 9Co/63/2019-269, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovaná má právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobkyni.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu vo výške 740 eur, spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne od 16. 04. 2015 do zaplatenia, a to všetko do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku; v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Súd priznal žalovanej voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 89,28 %.

1.1. Na svoje rozhodnutie použil ust. § 145 ods. 2; § 150; § 451; § 458; § 489; § 511 ods. 1 Občianskeho zákonníka; § 22 ods. 2; § 51 a § 53 ods. 1 veta prvá zákona o konkurze a v spojení s výsledkami vykonaného dokazovania a to výpoveďou strán sporu, svedeckými výpoveďami H. H. C., E. E. D., A. Y. F.Č. oboznámením sa s rozsudkom OS Pezinok sp. zn. 6C/100/2011 z 29. 01. 2013, rozsudkom KS Bratislava sp. zn. 3Co/335/2013 z 30. 01. 2014, zápisnicou o odovzdaní predmetu dražby zo dňa 17. 03. 2011, spisom Okresného súdu Pezinok, sp. zn. 38T/25/2015 mal za preukázané, že žalobkyňa je od 9. marca 2011 vlastníkom nehnuteľnosti, ktorú neužíva. Dňa 15. apríla 2011 došlo právoplatným uznesením o vyhlásení konkurzu na majetok svedka F., k zániku BSM žalovanej a svedka F. (§ 53 ods. 1 veta prvá zákona o konkurze) na základe čoho za neoprávnené užívanie predmetných nehnuteľností bez právneho dôvodu zodpovedala žalovaná spoločne s jej manželom a nerozdielne s ním len v období od 8. marca 2011 do 15. apríla 2011, a to z titulu existencie BSM. Pokiaľ výška mesačného

nájmu porovnateľných nehnuteľností v okrese Pezinok sa v roku 2011 pohybovala vo výške cca 600 eur, považoval nárok žalobkyne za dôvodný vo výške 740 eur ($600 \times 1 + 600/30 \times 7$). Žalovaná bola písomne vyzvaná žalobkyňou na vydanie bezdôvodného obohatenia až samotným doručením žaloby, ku ktorému došlo dňa 15. apríla 2015, preto sa dostala dňom 16. apríla 2015 do omeškania s plnením peňažného dlhu. Výšku úroku z omeškania súd stanovil na základe úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky platnej k prvému dňu omeškania s plnením peňažného dlhu, ktorá bola vo výške 0,05 %.

1.2. V prevyšujúcej časti žalobkyňou uplatnený nárok zamietol, keďže z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalovaná sa na jar roka 2011 vystažovala a odniesla si z nehnuteľnosti svoje osobné veci a nábytok. Žalovaná tak žalobkyni od jari roku 2011 nijako nebránila v držbe predmetných nehnuteľností, ani v ich užívaní. Ak v období od 8. marca 2011 užívali predmetné nehnuteľnosti manžel žalovanej a ich dcéra, bolo procesne namieste podať návrh na pristúpenie ďalších subjektov na strane žalovaného, a to dcéry žalovanej a manžela žalovanej, ktorí v žalobou vymedzenom období predmetné nehnuteľnosti preukázateľne užívali, pokiaľ však tak žalobkyňa neučinila, nezostalo nič iné, ako v prevyšujúcej časti jej žalobu smerujúcu výlučne proti žalovanej zamietnuť.

1.3. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP a žalovanej, ktorá mala v spore prevažný úspech priznal oproti v spore prevažne neúspešnej žalobkyni nárok na náhradu trov konania.

2. Na odvolanie žalobkyne aj žalovanej Krajský súd v Bratislave (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti zrušil a konanie v tejto časti zastavil. V zamietajúcej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Žalovanej priznal voči žalobkyni náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd sa zaoberal správnosťou napadnutého rozsudku v jeho zamietajúcej časti.

2.1. Odvolací súd poukázal na to, že bezdôvodné obohatenie je v § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka konštruované ako záväzkový vzťah medzi tým, kto sa na úkor iného obohatil, a tým, na úkor koho sa niekto obohatil a ustanovenie § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka upravuje predmet plnenia, ktorý sa má vydať. Bezdôvodné obohatenie je teda zamerané len na to, aby sa vydalo tomu, na úkor koho bolo získané (§ 456 Občianskeho zákonníka). Musí sa vydať všetko, čo sa nadobudlo bezdôvodným obohatením; ak to nie je dobre možné, najmä preto, že obohatenie spočívalo vo výkonoch, musí sa poskytnúť peňažná náhrada (§ 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

2.2. Vychádzajúc z vyššie citovanej zákonnej konštrukcie rozhodujúcou otázkou z hľadiska správneho právneho posúdenia uplatneného nároku je zistenie, či žalovanej vznikol majetkový prospech na úkor žalobkyne, právny vzťah, ktorý závisí od naplnenia znakov skutkovej podstaty hmotnoprávnej normy § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka a § 458 Občianskeho zákonníka.

3. Z výsledkov vykonaného dokazovania pred súdom prvej inštancie bez akýchkoľvek pochybností vyplynulo, že žalovaná na jar roka 2011 nehnuteľnosť vo vlastníctve žalobkyne opustila a túto od tohto času neužívala. Uvedenému záveru nasvedčovala nielen výpoveď žalovanej a svedkov E. E. D. a Y. F., ale aj rozsudok Okresného súdu Pezinok sp. zn. 38T/25/2015 zo dňa 21. mája 2015, ktorým bol obžalovaný A. Y. F. uznaný vinným z prečinu neoprávneného zásahu do práva k domu, bytu, alebo nebytovému priestoru podľa § 218 ods. 1 Trestného zákona, ktorého sa dopustil na tom skutkovom základe, že užíva rodinný dom, ktorý je vo vlastníctve žalobkyne a to bez jej súhlasu. Žalovanej teda v rozhodnom období nevznikol žiaden majetkový prospech, ktorým by sa na úkor žalobkyne obohatila, a teda nie je naplnený základný pojmový vzťah bezdôvodného obohatenia. Ak súd prvej inštancie za týchto okolností žalobu ako nedôvodnú zamietol, bol jeho postup vecne správny, so záverom, ktorým sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil s odkazom na ust. § 387 ods. 2 CSP. Súd prvej inštancie nad rámec svojich úvah o nedôvodnosti žaloby voči žalovanej aj správne uviedol, že žalobkyňou nesprávne zvolený okruh pasívne legitimovaného subjektu je dôvodom zamietnutia žaloby, keďže žalobkyňa svoju nehnuteľnosť nemohla užívať, brať z nej úžitky, nakoľko jej v tom bránil Y. F. tým, že nehnuteľnosť bez právneho dôvodu užíval bez poskytovania náhrady a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s užívaním cudzej nehnuteľnosti, čím vznikol žalobkyni nárok na vydanie majetkového prospechu voči nemu, ktorý však neuplatnila, za rozhodnutie ktoré nesie následky neúspechu v tomto konaní.

3.1. Neoprávnené užívanie nehnuteľnosti, teda užívanie nehnuteľnosti bez nájomnej, či inej zmluvy, alebo iného titulu, oprávňujúceho tieto priestory užívať je kvalifikované ako plnenie bez právneho dôvodu v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka. V prípade takéhoto plnenia získava majetkovú hodnotu ten,

kto plnenie prijíma bez právneho dôvodu, bez poskytovania náhrady za vykonávanie jemu patriacich oprávnení a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s právnym vzťahom zakladajúcim právo užívať bytový priestor (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3Cdo/52/2005). Účastníkom zodpovednostného vzťahu z bezdôvodného obohatenia je len ten z manželov, ktorému sa plnilo bez právneho dôvodu (Ro NS ČR z 26. 05. 2004 sp. zn. 33Odo/221/2002) a existencia zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov je pre posúdenie vzniku majetkového prospechu úplne bezpredmetná.

4. Odvolací súd tiež uviedol, že pojmový znak bezdôvodného obohatenia (majetkový prospech) žalobkyňa svojou obranou úplne opomína a opodstatnenosť žaloby zakladá na neodovzdaní kľúčov a nevypratání nehnuteľnosti, okolnosti ktoré by boli významné len za predpokladu existencie majetkového prospechu, ktorý žalovanej (v súvislosti s užívaním nehnuteľnosti vlastnícky patriacej žalobkyni za rozhodné obdobie) žiadny nevznikol, nedošlo k rozmnoženiu jej aktív, ani k úbytku pasív v dôsledku čoho odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej zamietajúcej časti podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP ako vecne správne potvrdil, keďže ani ostatné odvolacie dôvody o analogii legis neboli správne. O náhrade trov konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1, 2 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, nakoľko napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola ešte vyriešená. Rozsudok žalobkyňa napadla dovolaním v rozsahu výroku II., ktorým odvolací súd v zamietajúcej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil.

5.1. Dovolaťka uviedla, že s právnym názorom, ktorý bol vyslovený v bode 11. odôvodnenia rozsudku krajského súdu nesúhlasí, nakoľko je presvedčená, že zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie vzniká aj vtedy, ak osoba, ktorá nehnuteľnosť užívala, nehnuteľnosť oprávnenej osobe (vlastníkovi) neodovzdá, čím jej znemožní realizovať výkon vlastníckeho práva. Právne otázky vypratania nehnuteľnosti a vzniku zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie v dôsledku nevypratania, resp. neodovzdania nehnuteľnosti neboli doteraz Najvyšším súdom SR riešené. Zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie môže byť spojovaná so situáciou, kedy prenajatý nebytový priestor nebol po skončení nájmu odovzdaný prenajímateľovi a tým mu bolo znemožnené realizovať jeho právo s ním ďalej disponovať (rozsudok NS ČR sp. zn. 33Odo/49/2006, 30Cdo/5390/2008) a poskytnutie možnosti s ňou ďalej voľne nakladať (NS ČR sp. zn. 28Cdo/1551/2013).

5.2. Za ukončenie užívacieho vzťahu k nehnuteľnosti je nutné možno považovať odovzdanie nehnuteľnosti do dispozície vlastníka, resp. sprístupnenie nehnuteľnosti tak, aby ju mohol ovládať a užívať. Procesná právna teória potom v súvislosti s tým uvádza, že nehnuteľnosť je vyprataná vtedy, keď z nej povinný nielen odstránil všetky v nej umiestnené veci, ale až potom, ako ju povinný spravil prístupnou oprávnenému - odovzdal kľúče, odstránil uzávery. Česká súdna prax je dlhodobo ustálená v názore, podľa ktorého vypratanie bytu/domu v sebe zahŕňa aj jeho odovzdanie (napr. odovzdaním kľúčov) - Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek ročník 1984 č. 27 na str. 329, rozhodnutie NS ČR z 30. 06. 2003 sp. zn. 26Cdo/916/2001 z 26. 04. 2006, sp. zn. 26Cdo/2716/2005 z 15. 12. 2009, sp. zn. 26Cdo/4903/2008, z 25. 05. 2010, sp. zn. 26Cdo/2047/2008 a z 26. 10. 2010 sp. zn. 26Cdo/3025/2008.

5.3. V predmetnej veci dokonca vzhľadom k tomu, že žalobkyňa nadobudla dom na dražbe príklepom licitátora, nie je dostačujúce odovzdanie kľúčov, nakoľko § 29 ods. 2 a 4 zákona č. 527/2002 Z.z. vyžaduje, aby predchádzajúci vlastník nehnuteľnosti odovzdal nehnuteľnosť, ktorá bola predmetom dražby zápisnične. Navyiac z vykonaného dokazovania vyplynulo, že v dome sa stále nachádzal majetok patriaci žalovanej, pričom aj podľa konštantnej slovenskej judikatúry o plnenie bez právneho dôvodu ide tiež v prípade užívania nebytových priestorov (uskladnenia nábytku) bez nájomnej či inej zmluvy alebo iného titulu oprávňujúceho tieto priestory užívať (uskladiť v nej nábytok). Vo vzťahu k vzniku zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie poukázala na konštantnú českú judikatúru, podľa ktorej bezdôvodné obohatenie vzniká i tomu, kto svojím konaním dosiahol na úkor vlastníka postavenie detentora nehnuteľnosti tým, že ho učinil prístupným len pre seba a svoju potrebu, a to bez ohľadu na to, nakoľko intenzívne ho v skutočnosti využíval (akú plochu, ako často, prípadne koľkokrát sa na ňom zdržoval, rozhodnutie NS ČR sp. zn. 25Cdo/845/1999).

6. Odvolací súd ďalej v bode 12. uviedol, že posúdenie následkov neoprávneného užívania a vypratania nehnuteľnosti a to aj po zániku BSM je postačujúcim spôsobom a rozsahom upravené v Občianskom zákonníku, preto je vylúčená analógia legis podľa § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka s poukazom na ustanovenia § 701 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pričom odkazuje na rozhodnutie NS ČR z 26. 05. 2004 sp. zn. 33Odo/221/2002. Odvolací súd tým konštatoval, že v danom prípade nevznikol spoločný záväzok žalovanej a jej manžela na vydanie bezdôvodného obohatenia. Tvrdenia odvolacieho súdu považovala za nesprávne. Ustanovenia Občianskeho zákonníka o bezdôvodnom obohatení neobsahujú osobitné ustanovenia týkajúce sa užívania nehnuteľnosti bez právneho dôvodu počas trvania manželstva, resp. za trvania BSM a po zániku BSM. Ďalej namietala voči argumentácii odvolacieho súdu - rozhodnutie NS ČR z 26. 05. 2004 sp. zn. 33Odo/221/2002. Predmetné rozhodnutie sa týka poistného plnenia a poistnej zmluvy uzavretej jedným z manželov, ktorý bol z poistnej zmluvy zviazaný platiť poistné a zároveň bol z poistnej zmluvy oprávnený na poistné plnenie. Prejednávaná vec sa týka vzniku bezdôvodného obohatenia v dôsledku užívania nehnuteľnosti, ktorá bola v čase predaja na dražbe v BSM žalovanej a jej manžela, t.j. vec sa týka oboch manželov. Vyprataním nehnuteľnosti sa rozumie povinnosť odstrániť všetky hnutelné veci nachádzajúce sa v priestoroch nehnuteľnosti a zabezpečiť opustenie priestorov osobami tam sa nachádzajúcimi. V tomto smere poukázala na uznesenie Krajského súdu v Českých Budějoviciach sp. zn. 7Co/872/1994. Z uvedeného vyplýva, že ak predchádzajúci právny vzťah k užívanej nehnuteľnosti (napr. BSM) zakladá spoločné práva a záväzky, musí žaloba o vypratanie smerovať proti všetkým solidárnym osobám. Z toho ďalej vyplýva, že povinnosť vypratať nehnuteľnosť je splnená až okamihom, kedy nehnuteľnosť vyprace a odovzdá posledná solidárne zviazaná osoba. V prejednávanom prípade žalovaná bola spolu so svojim manželom bezpodielovým spoluvlastníkom rodinného domu. Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zakladá z právnych úkonov, týkajúcich sa spoločných vecí, spoločné práva a záväzky. Vzhľadom k tomu povinnosť vypratať rodinný dom, ktorý bol predtým v BSM manželov je solidárnym záväzkom žalovanej a jej manžela. Vyhlásením konkurzu na majetok manžela žalovanej A. Y. F. spoločný záväzok žalovanej a jej manžela vypratať rodinný dom nezanikol. Moment zániku BSM nemá vplyv už na existujúci spoločný záväzok bývalých bezpodielových vlastníkov rodinného domu tento vypratať. Aj keby sa pripustilo, že solidarita záväzku manželov rodinný dom vypratať zanikla z dôvodu zániku BSM, dovolateľka je presvedčená, že okamžite vznikol solidárny záväzok žalovanej a jej manžela rodinný dom vypratať v zmysle § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojitosti s § 701 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

Na základe uvedeného mala za to, že odvolací súd nesprávne právne posúdil, keď dospel k záveru, že v danej veci nevznikol spoločný záväzok žalovanej a jej manžela vydať žalobkyni bezdôvodné obohatenie. Dovolaťka je presvedčená, že do času zániku BSM žalovanej a jej manžela, žalovaná a jej manžel zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu a rovnako tak zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu aj po zániku BSM. Vzhľadom na uvedené žiadala, aby rozsudok Krajského súdu v Bratislave v napadnutej časti bol zrušený a vec vrátená odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

7. K dovolaniu sa písomne vyjadrila žalovaná. Mala za to, že dovolanie žalobkyne treba odmietnuť. Žalobkyňa vo svojom dovolaní jednoznačne a určite neuviedla žiadnu takúto konkrétnu právnu otázku, konštatuje síce v dovolaní, že právne otázky vypratania nehnuteľnosti a vzniku zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie v dôsledku nevypratania, resp. neodovzdania nehnuteľnosti neboli doteraz Najvyšším súdom SR riešené, no nie je jasné, či sú to práve tie právne otázky, ktoré podľa žalobkyne v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte vyriešené neboli, vo zvyšnej časti odôvodnenia dovolania, ktorá je fakticky iba polemikou s právnymi názormi odvolacieho súdu, sa slovné spojenie právna otázka už ani nevyskytuje. Pokiaľ ide o právnu otázku vypratania nehnuteľnosti a vzniku zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie v dôsledku nevypratania, resp. neodovzdania nehnuteľnosti podľa názoru žalovanej tieto otázky boli v ustálenej rozhodovacej praxi odvolacieho súdu (R 71/2018) už nesporne vyriešené. V takom prípade je dovolanie potrebné odmietnuť podľa § 447 písm. c) CSP. V prípade, že by žalobkyňa mala na mysli inú právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu vyriešená ešte nebola, no ktorú sama žalobkyňa v dovolaní konkrétne nevymedzila, platí, že dovolací súd nemôže pristúpiť k odstráneniu uvedenej vady dovolania napríklad tým, že bude posudzovať všetky právne otázky, ktoré riešili prvoinštančný súd a odvolací súd a v súvislosti s tým vyhľadávať všetky rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré sa týkajú danej problematiky. V takomto prípade dovolanie nie je

pripustné pripustnými dovolaciami dôvodmi a dovolanie je potrebné odmietnuť podľa § 447 písm. f) CSP. Odvolací súd v rozsudku použil správne právne normy, tieto správne vyložil a aj aplikoval na zistený skutkový stav. Vzhľadom na uvedené žiadala dovolanie odmietnuť a žiadala priznať plnú náhradu trov dovolacieho konania.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) uznesením z 28. septembra 2022 sp. zn. 1Cdo/174/2020 dovolanie žalobkyne podľa § 447 písm. f) CSP odmietol.

9. Proti predmetnému uzneseniu podala dovolateľka ústavnú sťažnosť.

9.1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „Ústavný súd“) vyhovel ústavnej sťažnosti nálezom sp. zn. III. ÚS 54/2023 - 51 z 21. novembra 2024 (ďalej aj „zrušujúce uznesenie“ alebo „zrušujúci nález“), ktorým zrušil uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/174/2020 z 28. septembra 2022 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

9.2. Ústavný súd v odôvodnení nálezu uviedol: „16: Z dovolania podaného sťažovateľkou vyplýva, že sťažovateľka vymedzila dve právne otázky, ktoré podľa jej názoru doteraz v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu neboli vyriešené (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP):

„1. Vznik zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie, ak osoba, ktorá nehnuteľnosť užívala, nehnuteľnosti vyprace, ale nehnuteľnosť oprávnenej osobe (vlastníkov) neodovzdá, čím jej znemožní realizovať výkon vlastníckeho práva. 2. Či do času zániku BSM manželia zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu jedným z manželov a rovnako tak, či manželia zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu jedným z manželov aj po zániku BSM.“

....21. Na tomto mieste považuje ústavný súd za potrebné konštatovať, že k tejto prvej sťažovateľkou vymedzenej dovolacej otázke sa najvyšší súd v podstate vôbec nevyjadril (a to napriek tomu, že v bode 5.1 odôvodnenia napadnutého uznesenia sám konštatoval, že sťažovateľka právnu otázku vzniku zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie v dôsledku nevypratania, resp. neodovzdania nehnuteľnosti namietala). Najvyšší súd všeobecne poukazuje na to, že právne posúdenie týkajúce sa vyriešenia vymedzenej právnej otázky by mohlo mať znaky relevantné v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP, ak by výsledok riešenia tejto otázky (posúdenia a vyhodnotenia) predstavoval dôvod, pre ktorý bolo v spore rozhodnuté v neprospech sťažovateľky. Ak by pritom odvolací súd vznik bezdôvodného obohatenia na strane žalovanej posudzoval, berúc do úvahy právny názor, že vzniká aj v prípade neobývania nehnuteľnosti (napríklad ak priestor ostane nevypratý a neodovzdaný), nevyhnutne by musel ďalej posudzovať, v akom období a či takto žalovaná nehnuteľnosť užívala a či a v akej výške sa preto bezdôvodne obohatila. Odpoveď na túto sťažovateľkou položenú dovolaciu otázku bola teda podstatná pre rozhodnutie vo veci a najvyšší súd pochybil, keď takto vymedzenú právnu otázku prehliadol....

...23. Sťažovateľka však okrem toho argumentuje aj tým, že dovolací súd svojvoľne posúdil prípustnosť dovolania vo vzťahu k druhej ňou položenej právnej otázke. V bode 14.1 napadnutého uznesenia najvyšší súd uvádza, že odvolací súd správne konštatoval, že neoprávnené užívanie nehnuteľnosti, teda užívanie nehnuteľnosti bez nájomnej či inej zmluvy, alebo iného titulu oprávňujúceho tieto priestory užívať, je kvalifikované ako plnenie bez právneho dôvodu v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka. V prípade takéhoto plnenia získava majetkovú hodnotu ten, kto plnenie prijíma bez právneho dôvodu, bez poskytovania náhrady za vykonávanie jemu patriacich oprávnení a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s právnym vzťahom zakladajúcim právo užívať bytový priestor (porovnaj rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/52/2005). Účastníkom zodpovednostného vzťahu z bezdôvodného obohatenia je len ten z manželov, ktorému sa plnilo bez právneho dôvodu (Najvyšší súd Českej republiky sp. zn. 33 Odo 221/2002 z 26. mája 2004) a zánik bezpodielového spoluvlastníctva manželov je pre posúdenie vzniku majetkového prospechu úplne bezpredmetný.

24. Podľa najvyššieho súdu: „Keďže právne posúdenie vo veci bolo založené na týchto právnych argumentoch súdu, nie je možné, aby sa dovolací súd venoval právnemu posúdeniu veci, ktoré odvolateľka navrhla v podanom dovolaní poukazom na § 421 ods. 1 písm. b) CSP a to, že odvolací súd nesprávne právne posúdil, keď dospel k záveru, že v danej veci nevznikol spoločný záväzok žalovanej a jej manžela vydať žalobkyni bezdôvodné obohatenie, pričom bola presvedčená, že do času zániku BSM žalovanej a jej manžela, žalovaná a jej manžel zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu a rovnako tak zodpovedajú spoločne a

nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu aj po zániku BSM“ (bod 15. napadnutého uznesenia). Dovolací súd dospel k záveru, že sťažovateľkou formulovaná otázka nekorešponduje s právnou otázkou, od vyriešenia ktorej záviselo napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. „Odvolací súd svoje rozhodnutie založil na vyriešení zásadnej právnej otázky o nedostatku vecnej pasívnej legitímácie, keď konštatoval, že nehnuteľnosť bez právneho dôvodu užíval A. Y. F., ktorej vyriešenie (posúdenie) možno považovať za postačujúci dôvod, na základe ktorého dospeli oba sudy nižšej inštalácie k záveru o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti“ (bod 16. odôvodnenia napadnutého uznesenia).

25. Závery najvyššieho súdu považuje ústavný súd za svojvoľné, a nie správne. Ak totiž odvolací súd dospel k právnemu záveru o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej, nevyhnutne sa musel zaoberať (a aj sa zaoberal) otázkou, či žalovaná (ak už podľa odvolacieho súdu nezodpovedá za bezdôvodné obohatenie z dôvodu užívania nehnuteľnosti) nezodpovedá za vzniknuté bezdôvodné obohatenie z dôvodu existencie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Len v prípade, ak totiž odvolací súd zodpovedal túto otázku, mohol ďalej vyhodnotiť, že je teda za vzniknuté bezdôvodné obohatenie zodpovedný len A. Y. F. (manžel žalovanej). Je potrebné opätovne zdôrazniť, že samotný najvyšší súd poukazuje na to, že odvolací súd sa s touto otázkou vysporiadal - v tomto prípade poukazom na rozhodnutie českého najvyššieho súdu (to, či bola táto úvaha správna, pritom nie je predmetom prieskumu ústavného súdu).

26. Podľa ústavného súdu nie je správny ani argument, že nejde o takú otázku, vyriešenie ktorej predstavuje dôvod, pre ktorý by bolo v spore rozhodnuté v jej neprospech. Ak by totiž odvolací súd dospel k záveru, že žalovaná je s manželom zodpovedná za vzniknuté bezdôvodné obohatenie spoločne a nerozdielne, potom by nevyhnutne nemohol dospieť k záveru o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej a žalobu by z tohto dôvodu nemohol zamietnuť.

28. Konštatovanie najvyššieho súdu, že v dovolaní absentuje také vymedzenie právnej otázky, od vyriešenia ktorej reálne záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, je výsledkom nesprávnej interpretácie § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšším súdom, ktorá zásadne popiera účel a význam tohto ustanovenia. Vzhľadom na uvedené ústavný súd uzatvára, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je arbitrárne, nesplňajúce atribúty ústavne akceptovateľného rozhodnutia súdu. Sťažovateľkou formulované sťažnostné námietky svojou relevanciou odôvodňujú zásah ústavného súdu do predmetného súdneho rozhodnutia.

31. Po vrátení veci je najvyšší súd povinný opätovne preskúmať dovolanie sťažovateľky (a v tomto zmysle prípustnosť dovolania s ohľadom na obe sťažovateľkou položené dovolacie otázky, pozri bod 16. tohto nálezu) s tým, že v ďalšom konaní vo veci je podľa § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.“

10. Podľa dovolacieho súdu, vychádzajúc predovšetkým zo záverov ústavného súdu vyjadrených v zrušujúcom uznesení (pozri body 16., 19., 21., 23.), byť si je vedomý kasačnej záväznosti nálezov ústavného súdu ako záväznosti takmer absolútnej, keď nielen výrok nálezov, ale aj nosné dôvody uvedené v jeho odôvodnení sú záväzné, pretože vyjadrujú názor ústavného súdu, ktorý tak interpretuje princípy aplikácie práva sa ďalej zaoberal právnymi otázkami položenými dovolateľkou v zmysle § 421 ods. 1 CSP:

11. Žalobkyňa vyvodzovala prípustnosť podaného dovolania z § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

11.1. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštalácie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11.2. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Z hľadiska § 421 ods. 1 CSP je relevantná len právna (nie

skutková) otázka. Pripomenúť treba, že dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

11.3. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní. Dovolací súd je viazaný len tým, ako dovolateľ právnu otázku nastolí, nie už tým, pod ktoré písmeno § 421 CSP ju podradí. Dovolací súd poukazuje tiež na to, že právne otázky v zmysle § 421 ods. 1 CSP nemôžu mať hypotetický charakter, ale sú spojené so skutkovým stavom, z ktorého odvolací súd vychádzal, t.j. rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia tejto konkrétnej otázky.

11.4. Podľa žalobkyne v spojení s názorom vysloveným Ústavným súdom SR je jej dovolanie prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP majúci za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu (ale aj súdu prvej inštancie) záviselo od vyriešenia právnych otázok, ktoré v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte neboli vyriešené a síce: „1. Vznik zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie, ak osoba, ktorá nehnuteľnosť užívala, nehnuteľnosti vyprace, ale nehnuteľnosť oprávnenej osobe (vlastníkov) neodovzdá, čím jej znemožní realizovať výkon vlastníckeho práva. 2. Či do času zániku BSM manželia zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu jedným z manželov a rovnako tak, či manželia zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu jedným z manželov aj po zániku BSM.“ Tieto sú podľa odvolacieho súdu vzájomne prepojené.

11.5. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP predpokladá, že právnu otázku, kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej, dovolací súd dosiaľ neriešil a je tu daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ neposudzoval právnu otázku nastolenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí). Ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 CSP, má viazanosť odvolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

12. Z obsahu súdneho spisu dovolací súd zistil, že žalobkyňa po pripustenej zmene žaloby sa proti žalovanej domáhala zaplatenia sumy 13.800 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,50 % ročne zo sumy 13.800 eur od 29. 05. 2013 do zaplatenia. Bezdôvodné obohatenie žiadala za obdobie od 01. 06. 2011 do 30. 04. 2013 (suma 600 eur mesačne x 23 mesiacov = 13.800 eur), teda po zániku BSM (ku dňu 15. 04. 2013) žalovanej a jej manžela A.. F..

12.1. V priebehu súdneho konania bol preukázaný nasledovný skutkový stav (ako vyplýva z rozhodnutia prvostupňového aj odvolacieho súdu):

- je nesporné, že žalovaná na jar 2011 nehnuteľnosť vo vlastníctve opustila - uvedené bolo preukázané výpoveďou žalovanej, svedkov E.. E. D. a A.. Y. F. (manžel žalovanej), ale aj rozsudkom okresného súdu sp. zn. 38T/25/2015 z 21. mája 2015, ktorým bol obžalovaný A.. Y. F. uznaný vinným z prečinu neoprávneného zásahu do práva k domu, bytu alebo nebytového priestoru podľa § 218 ods. 1 Trestného zákona, ktorého sa dopustil na tom skutkovom základe, že užíval rodinný dom vo vlastníctve sťažovateľky bez jej súhlasu;
- nesporné bolo teda aj to, že nehnuteľnosť aj potom, keď ju žalovaná opustila, naďalej užíval A.. Y. F. s mladšou dcérou žalovanej;
- rozsudkom okresného súdu sp. zn. 8C/193/2011 z 11. novembra 2015 sťažovateľka preukazovala, že aj po opustení nehnuteľnosti sa v dome nachádzal majetok patriaci žalovanej.

12.2. Nebolo tiež sporné, že BSM žalovanej a jej manžela A. F. (v konaní vystupujúci ako svedok) zaniklo vyhlásením konkurzu na majetok svedka A. F. dňa 15. 04. 2011 podľa § 53 ods. 1 veta prvá zákona o konkurze a vyrovnaní.

12.3. Skutkový stav medzi stranami sporný nebol, sporné bolo, či napriek tomu, že žalovaná nehnuteľnosť od jari 2011 neužívala (v tom zmysle, že nehnuteľnosť spolu s manželom neobývala), vznikol žalobkyni (aj) voči nej nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia.

12.4. Žalobkyňa v priebehu konania tvrdila, že áno, pretože podľa jej názoru pre posúdenie otázky vzniku bezdôvodného obohatenia nie je dôležité len faktické ovládanie veci, ale aj úkon odovzdania nehnuteľnosti - nielen vyprataním nehnuteľnosti, ale aj vydaním kľúčov (s poukazom na § 29 ods. 2 zákona č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov).

13. Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že krajský súd vychádzal z právneho záveru, že pre posúdenie otázky vzniku bezdôvodného obohatenia bolo podstatné len to, kto nehnuteľnosť užíval (v zmysle obýval). V bode 10. odôvodnenia rozsudku krajský súd uvádza: „Žalovanej teda v rozhodnom období nevznikol žiaden majetkový prospech, ktorým by sa na úkor žalobkyne obohatila, a teda nie je naplnený základný majetkový prospech, ktorým by sa na úkor žalobkyne obohatila, a teda nie je naplnený základný pojmový vzťah bezdôvodného obohatenia... Súd prvého stupňa nad rámec svojich úvah o nedôvodnosti žaloby voči žalovanej aj správne uviedol, že žalobkyňou nesprávne zvolený okruh pasívne legitimovaného subjektu je dôvodom zamietnutia žaloby, keďže žalobkyňa svoju nehnuteľnosť nemohla užívať, brať z nej úžitky, nakoľko jej v tom bránil Y. F. tým, že nehnuteľnosť bez právneho dôvodu užíval bez poskytovania náhrady a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s užívaním cudzej nehnuteľnosti, čím vznikol žalobkyni nárok na vydanie majetkového prospechu voči nemu, ktorý však neuplatnila, za rozhodnutie, ktoré nesie následky neúspechu v tomto konaní.“ Odvolací súd v bode 11. rozsudku zároveň výslovne uviedol, že to, že sa v dome naďalej nachádzal majetok patriaci žalovanej (čo preukazovala už spomenutým rozsudkom okresného súdu sp. zn. 8C/193/2011 z 11. novembra 2015), je irelevantné, pretože táto skutočnosť podľa odvolacieho súdu nezakladá u žalovanej skutkovú podstatu bezdôvodného obohatenia.

14. Podľa čl. 2 ods. 1 až 3 CSP (1) ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty.

(2) Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

(3) Ak sa spor na základe prihliadnutia na prípadné skutkové a právne osobitosti prípadu rozhodne inak, každý má právo na dôkladné a presvedčivé odôvodnenie tohto odklonu.

15. Podľa § 143 OZ v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov je všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva, s výnimkou vecí získaných dedičstvom alebo darom, ako aj vecí, ktoré podľa svojej povahy slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania len jedného z manželov, a vecí vydaných v rámci predpisov o reštitúcii majetku jednému z manželov, ktorý mal vydanú vec vo vlastníctve pred uzavretím manželstva alebo ktorému bola vec vydaná ako právnomu nástupcovi pôvodného vlastníka.

15.1. Podľa § 145 ods. 1 a 2 OZ, bežné veci týkajúce sa spoločných vecí môže vybavovať každý z manželov. V ostatných veciach je potrebný súhlas oboch manželov; inak je právny úkon neplatný. Z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí sú oprávnení a povinní obaja manželia spoločne a nerozdielne.

15.2. Podľa § 53 ods. 1 veta prvá zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii vyhlásením konkurzu zaniká úpadcovo bezpodielové spoluvlastníctvo manželov.

15.3 Podľa § 451 ods. 1 OZ (1) kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať.

(2) Bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z

neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

15.4. Podľa § 456 OZ predmet bezdôvodného obohatenia sa musí vydať tomu, na úkor koho sa získal. Ak toho, na úkor koho sa získal, nemožno zistiť, musí sa vydať štátu.

16. Odvolací súd v bode 13. dôvodí, že, „Neoprávnené užívanie nehnuteľnosti, teda užívanie nehnuteľnosti bez nájomnej, či inej zmluvy, alebo iného titulu, oprávňujúceho tieto priestory užívať je kvalifikované ako plnenie bez právneho dôvodu v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka. V prípade takéhoto plnenia získava majetkovú hodnotu ten, kto plnenie prijíma bez právneho dôvodu, bez poskytovania náhrady za vykonávanie jemu patriacich oprávnení a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s právnym vzťahom zakladajúcim právo užívať bytový priestor.“ Uvedený názor vychádza z rozhodnutia NS SR sp. zn. 3Cdo/52/2005, ktorý bol publikovaný v ZSP pod 22/2005 s nasl. právnou vetou: „O plnenie bez právneho dôvodu v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka ide v prípade užívania nebytových priestorov bez nájomnej či inej zmluvy alebo iného titulu, oprávňujúceho tieto priestory užívať.“

V prípade takéhoto plnenia získava majetkovú hodnotu ten, kto plnenie prijíma bez právneho dôvodu, bez poskytovania náhrady za vykonávanie jemu patriacich oprávnení a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s právnym vzťahom zakladajúcim právo užívať nebytový priestor.“

16.1. Vo vzťahu k prvej položenej právnej otázke: Vznik zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie, ak osoba, ktorá nehnuteľnosť užívala, nehnuteľnosti vyprace, ale nehnuteľnosť oprávnenej osobe (vlastníkovi) neodovzdá, čím jej znemožní realizovať výkon vlastníckeho práva.

16.2. Dovolateľka tvrdila, že podľa nej vzhľadom aj na uvedené rozhodnutia NS ČR pre posúdenie otázky vzniku bezdôvodného obohatenia nie je dôležité len faktické ovládanie vecí, ale aj úkon odovzdania nehnuteľnosti - nielen vypratanie nehnuteľnosti, ale aj vydaním kľúčov, resp. možnosťou s týmto voľne nakladať. K tomu poukázala napr. na rozhodnutia sp. zn. 26Cdo/1551/2013, 26Cdo/3560/2010 a 26Cdo/3025/2008.

16.3. Právny vzťah bezdôvodného obohatenia je samostatným vzťahom, ktorý vznikne v dôsledku porušenia iného právneho vzťahu alebo na základe určitej právnej skutočnosti (podľa zákonom definovaného pojmu bezdôvodného obohatenia). Bezdôvodné obohatenie je v Občianskom zákonníku konštituované ako záväzkový právny vzťah medzi tým, kto sa na úkor iného obohatil, a tým, na úkor koho došlo k bezdôvodnému obohateniu. Podstata zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie (§ 451 a nasl. OZ) spočíva v tom, že toho, kto poruší povinnosť neobohacovať sa na úkor iného, stíha nepriaznivý právny následok v podobe sankcie spočívajúcej v povinnosti bezdôvodné obohatenie vydať.

16.4. Podľa dovolacieho súdu odvolací súd v kontexte zisteného skutkového stavu uvedenú právnu otázku posúdil správne s odkazom na body 11., 12. a 13. napadnutého rozhodnutia: „11. Žalobkyňa založila odvolanie na právnom názore, že pre vydanie bezdôvodného obohatenia je dôležité nielen faktické ovládanie vecí, ale aj úkon odovzdania predmetnej nehnuteľnosti vydaním kľúčov a vypratania nehnuteľnosti s odkazom na ustanovenia § 29 ods. 2 zákona č. 527/2002 o dobrovoľných dražbách, s názorom, ktorým nemožno súhlasiť. Citované ustanovenie iba formálne upravuje postup dražobníka, pôvodného vlastníka pri odovzdávaní predmetu dražby. Nedodržanie tohto postupu samo o sebe (bez existencie majetkového prospechu) nemá žiaden vplyv na vznik bezdôvodného obohatenia a nie je možné citované ustanovenia aplikovať vzhľadom na predmet konania na prejednávajúcu vec. Vzhľadom na skutočnosť, že bolo jednoznačne v konaní preukázané, že žalovaná na jar roku 2011 nehnuteľnosť vo vlastníctve žalobkyne opustila (pozri odsek 10.) je potom právne irelevantná aj skutočnosť uplatnená ako prostriedok procesného útoku vo vyjadrení žalobkyne k odvolaniu žalovanej (pozri odsek 31.), že sa v dome nachádzal majetok patriaci žalovanej čo preukazovala žalobkyňa rozsudkom Okresného súdu Pezinok zo dňa 11. 11. 2015 sp. zn. 8C/193/2011, lebo táto skutočnosť sama o sebe nezakladá u žalovanej skutkovú podstatu bezdôvodného obohatenia, keďže bolo rovnako jednoznačne preukázané, že nehnuteľnosť užíval len A. Y. F. a len tento mohol byť v konaní o vydanie majetkového prospechu pasívne legítimovaný.“

12. V snahe dosiahnuť zmenu napadnutého rozsudku žalobkyňa argumentovala aj tým, že, v

Občianskom zákonníku absentuje úprava, ktorá by výslovne upravovala vznik bezdôvodného obohatenia za užívania nehnuteľnosti manželmi bez právneho titulu po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov a moment zániku BSM manželov nemá vplyv na už existujúci spoločný záväzok bývalých bezpodielových vlastníkov, preto je nutné aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka upravujúce spoločný nájom ako ustanovenia tomuto prípadu najbližšie. Posúdenie následkov neoprávneného užívania a vypratania nehnuteľnosti, a to aj po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov je postačujúcim spôsobom a rozsahom upravené v Občianskom zákonníku (viď odsek 13.), preto je vylúčená analógia legis podľa § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka s poukazom na ustanovenia § 701 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

13. Neoprávnené užívanie nehnuteľnosti, teda užívanie nehnuteľnosti bez nájomnej, či inej zmluvy, alebo iného titulu, oprávňujúceho tieto priestory užívať je kvalifikované ako plnenie bez právneho dôvodu v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka. V prípade takéhoto plnenia získava majetkovú hodnotu ten, kto plnenie prijíma bez právneho dôvodu, bez poskytovania náhrady za vykonávanie jemu patriacich oprávnení a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s právnym vzťahom zakladajúcim právo užívať bytový priestor (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3 Cdo 52/2005). Účastníkom zodpovednostného vzťahu z bezdôvodného obohatenia je len ten z manželov, ktorému sa plnilo bez právneho dôvodu (Ro NS ČR z 26. 05. 2004 sp. zn. 33 Odo 221/2002) a existencia zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov je pre posúdenie vzniku majetkového prospechu úplne bezpredmetná.“

16.5. Podľa dovolacieho súdu žalovaná nezodpovedá za vzniknuté bezdôvodné obohatenie z dôvodu, že ona nezískala majetkovú hodnotu bez právneho dôvodu, nakoľko v dome nebývala bez poskytovania náhrady za vykonávanie jej patriacich oprávnení a bez toho aby sa jej majetok zväčšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s právnym vzťahom zakladajúcim právo užívať dom. Veď predsa, keď v dome zostal bývať (v zmysle užívať) manžel žalovanej spolu s dcérou, jedine títo mohli napokon odovzdať kľúče od predmetného domu, resp. aj dom žalobkyni sprístupniť, a tak umožniť žalobkyni realizovať výkon jej vlastníckeho práva.

16.6. Je zrejmé z vykonaného dokazovania a zisteného skutkového stavu veci, že žalovaná vo vydraženom dome nebývala, tento neužívala od jari 2011 (zoberala si z neho osobné veci), preto podľa názoru dovolacieho súdu na jej strane nevzniklo bezdôvodné obohatenie, ani v prípade neodovzdania kľúčov, resp. nesprístupnenia domu z jej strany, nakoľko bolo preukázané, že v žalovanom období od 01. 06. 2011 do 30. 04. 2013, teda už aj po zániku BSM v dome býval jej manžel spolu s dcérou (v tomto konaní vypočutý ako svedok). Preto aj záver odvolacieho súdu o nedostatku vecnej pasívnej legitimácie v danom spore je správny. Správny je aj preto záver odvolacieho súdu vo vzťahu k tvrdeniu o neodovzdaní kľúčov a nevyprataní nehnuteľnosti žalovanou žalobkyni ako okolnosti významnej vo veci, avšak len za predpokladu majetkového prospechu, ktorý ale žalovanej žiadny nevznikol.

16. 7. Dovolací súd tiež zdôrazňuje, že žalobkyňa nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia žiada za obdobie od 01. 06. 2011, t.j. po zániku BSM žalovanej a jej manžela (15. 04. 2011).

16.8. K veci je potrebné uviesť, že už z tohto je zrejmé, že aj keby hypoteticky prípadne žalovaná odovzdala kľúče od domu, ona sama nehnuteľnosť sprístupnila, v dome zostal bývať a nehnuteľnosť užíval manžel žalobkyne spolu s dcérou, ktorí ako je zrejmé sa z domu nevysťahovali, teda ani nesprístupnili dom vo vlastníctve žalobkyne, pričom v tomto spore žalovaní neboli. Preto aj záver odvolacieho súdu o nedostatku vecnej pasívnej legitimácie v danom spore je správny. Vecnou legitimáciou je stav vyplývajúci z hmotného práva. Prípadný nedostatok pasívnej vecnej legitimácie znamená, že podľa hmotnoprávných ustanovení nie je žalovaný subjektom tvrdenej povinnosti a žaloba proti nemu nemôže byť preto úspešná. Kto je v rámci zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie pasívne legitimovaný, vyplýva z § 451 OZ. Je ním ten, koho majetok sa na úkor druhého neoprávnene zväčšil alebo u koho nedošlo k zmenšeniu majetku napriek tomu, že k tomu malo v súlade s právom dôjsť. Aktívne legitimovaným subjektom k uplatneniu práva zo zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie je ten, na úkor koho bolo bezdôvodné obohatenie získané. Inštitút bezdôvodného obohatenia vyjadruje zásadu občianskeho práva, že nikto sa nesmie bezdôvodne obohatiť na úkor iného a pokiaľ k tomu dôjde, je povinný takto získaný prospech vrátiť. Podporne je možné poukázať v tomto smere aj na rozhodnutie NS SR sp. zn. 4Cdo/71/2016, publikované v časopise „Zo súdnej praxe“ č. 31/2017, z ktorého vyplýva: „Druhý z manželov nie je nositeľom pasívnej vecnej legitimácie v konaní o vydanie bezdôvodného

obohatenia, vzniknutého v dôsledku dovolania sa (relatívnej) neplatnosti kúpnej zmluvy o prevode nehnuteľnosti patriacej do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktorú ako predávajúci uzavrel len jeden z manželov.“ Aj keď samozrejme, v uvedenej veci išlo o bezdôvodné obohatenie z iného titulu ako v prípade prejednávanej veci.

16.9. Pokiaľ žalobkyňa odkazuje na rozhodnutia NS ČR, tieto jednak nie sú záväzné pre rozhodovanie dovolacieho súdu v predmetnej veci, neznamená to však to, že by nemohli byť použiteľné podporne vzhľadom na prípadnú zhodnosť posudzovanej právnej úpravy posudzovanej veci. Napr. rozhodnutie NS ČR sp. zn. 26Cdo/3560/2010 sa venovalo žalobe o vypratanie nehnuteľnosti z ktorého plynula právna veta: „Vindikačnou žalobou sa možno domáhať i uchopenia držby nehnuteľnosti (pozemku) v situácii, kedy ju nájomca neodovzdal vlastníčkovi a neumožnil mu, aby vo vzťahu k nim realizoval svoje vlastnícke právo, vrátane práva ju užívať a disponovať s ňou“, rozhodnutie NS ČR sp. zn. 28Cdo/1551/2013 sa týkalo bezdôvodného obohatenia z dôvodu užívania nebytových priestorov po skončení nájmu, týkalo sa solidarity záväzku z dôvodu, že obaja žalovaní boli z nájomnej zmluvy solidárne zaviazaní. Tieto rozhodnutia, resp. ich význam (aj keď nie celkom priliehavý) z nich žalobkyňa sa snažila prispôbovať na prejednávanú vec, čo ale podľa názoru dovolacieho súdu nebolo možné v danej konkrétnej skutkovej situácii. Naopak tento náhľad právneho posúdenia dovolacím súdom koreluje právnomu názoru vyslovenému judikátúrou Najvyššieho súdu ČR, (ktorá ako už bolo vyššie uvedené nie je záväzná pre naše všeobecné súdy, ale podporne na ňu poukázal už aj odvolací súd vzhľadom na zhodnosť právnej úpravy posudzovanej veci v ČR do prijatia nového kódexu - Občianskeho zákonníka č. 89/2012 Sb. Od 01. 01. 2014) podľa ktorej povinnosť vydať, čo bolo získané bez právneho dôvodu, v zmysle § 451 a nasl. OZ zaťažuje adresáta plnenia, nie osobu, ktorá má predmet aktuálne v držbe. Ak nadobudne dodatočne spornú hodnotu iný subjekt, povinnosť vydať prijatý prospech naň neprechádza, lebo záväzkový vzťah z bezdôvodného obohatenia sa vytvára len medzi tým, kto sa obohatil, a tým, na úkor koho k obohateniu došlo (aj rozsudok NS ČR z 26. 05. 2004, sp. zn. 33Odo/221/2002, rozsudok NS ČR zo dňa 04. 10. 2012, sp. zn. 28Cdo/1856/2012, príp. uznesenie NS ČR zo dňa 01. 04. 2015, sp. zn. 28Cdo/2998/2014).

17. Zhrnúc vyššie uvedené a konkrétny skutkový stav uvedenej veci, podľa dovolacieho súdu, bežná nečinnosť v podobe neodovzdania kľúčov, resp. nesprístupnenie nehnuteľnosti vlastníčkovi veci - žalobkyňu žalovanou, keď nehnuteľnosť žalovaná už neužívala, odšťahovala sa z nej, pričom nehnuteľnosť užíval manžel žalobkyne spolu s dcérou, nemôže zakladať vznik bezdôvodného obohatenia na strane žalovanej v zmysle zásad uvedených v § 451 ods. 1 a 2 OZ ani z titulu existencie BSM, čo bude ďalej bližšie zdôvodnené. Na strane žalovanej teda nedošlo k získaniu faktického, reálneho obohatenia sa na úkor žalobkyne. Účastníkom zodpovednostného záväzkového vzťahu z bezdôvodného obohatenia v danom prípade zostáva teda ten z manželov, ktorému bolo bez právneho dôvodu plnené, nakoľko len on užíval nehnuteľnosť bez nájomnej, či inej zmluvy, alebo iného titulu, ktorý by ho oprávňoval tieto priestory užívať. Uvedenému korešponduje aj právny názor vyslovený v napadnutom rozhodnutí, že v prípade takehoto plnenia získava majetkovú hodnotu ten, kto plnenie prijíma bez právneho dôvodu, bez poskytovania náhrady za vykonávanie jemu patriacich oprávnení a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s právnym vzťahom zakladajúcim právo užívať bytový priestor, resp. v danom prípade dom.

18. Druhá právna otázka: „Či do času zániku BSM manželia zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu jedným z manželov a rovnako tak, či manželia zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu jedným z manželov aj po zániku BSM.“

18.1. Z právnej otázky vyplýva vzťah ust. § 145 OZ a § 451 ods. 1 a 2 OZ.

18.2. „Vyššie citované ustanovenie § 145 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka upravuje vzájomné vzťahy manželov a tretích osôb s ohľadom na dispozičné úkony bezpodielových spoluvlastníkov, t.j. na právne úkony, ktorými manželia disponujú so spoločnými vecami ako predmetom bezpodielového spoluvlastníctva. Vo vzťahu k tretím osobám zakladá aktívnu alebo pasívnu solidaritu manželov z platných právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí. Tento dôsledok nastáva bez ohľadu na to, či

právny úkon týkajúci sa spoločných vecí urobil jeden z manželov alebo obaja manželia spoločne, a či išlo o bežnú vec (záležitosť) alebo o inú než bežnú vec. V zmysle tohto ustanovenia sa na platnosť právneho úkonu týkajúceho sa spoločných vecí a urobeného len jedným z manželov (teda úkonu, pri ktorom manželia nevystupujú spoločne ako účastníci), vyžaduje súhlas druhého manžela, ak ide o inú než bežnú záležitosť. Nedostatok tohto súhlasu má za následok neplatnosť právneho úkonu, pričom v zmysle § 40a Občianskeho zákonníka ide o relatívnu neplatnosť. To znamená, že právny úkon, ktorý nemožno považovať za vybavovanie bežnej záležitosti, uskutočnený iba jedným z manželov bez súhlasu druhého manžela, sa považuje za platný, pokiaľ sa ten, kto je ním dotknutý, nedovolá jeho neplatnosti. Základnou podmienkou aplikácie ustanovenia § 145 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka na konkrétny prípad je však existencia právneho úkonu týkajúceho sa spoločných vecí. Pokiaľ táto podmienka nie je splnená, sú úvahy o tom, či v konkrétnych okolnostiach išlo o bežnú alebo nie bežnú záležitosť a teda či k právnemu úkonu bol alebo nebol potrebný súhlas druhého manžela, bezpredmetné. Za právne úkony týkajúce sa spoločných vecí treba považovať tie, pri ktorých dochádza k dispozícii s predmetom bezpodielového spoluvlastníctva alebo k výkonu jeho správy. Týmto predmetom podľa platnej právnej úpravy (§ 143 Občianskeho zákonníka) môže byť len to, čo môže byť predmetom vlastníctva, teda iba veci v právnom zmysle, t.j. ovládateľné hmotné predmety a ovládateľné prírodné sily, ktoré slúžia potrebám ľudí. Za predmet vlastníctva a teda ani bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa preto nepovažujú pohľadávky a záväzky (dlhy), ktoré sa riadia všeobecným právnym režimom záväzkových vzťahov. Na tomto závere nič nemení to, že pri zániku bezpodielového spoluvlastníctva sa vykonáva aj vyporiadanie spoločných pohľadávok a záväzkov manželov (dopadajúce len na vzťah medzi manželmi a nie aj na ich vzťah k tretím osobám) podľa zásad platných pre vyporiadanie tohto spoluvlastníctva (vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva v širšom zmysle). Podľa súdnej praxe sa za právne úkony týkajúce sa spoločných vecí nepovažujú napr. zmluva o pôžičke uzavretá len jedným z manželov (rozsudok Najvyššieho súdu ČSR z 21. decembra 1973 sp. zn. 3 Cz 57/73 publikovaný v Zborníku stanovísk správ o rozhodovaní súdov a súdnych rozhodnutí najvyšších súdov ČSSR, ČSR a SSR, vydanom Najvyšším súdom ČSSR, SEVT Praha 1986), ručiteľský záväzok jedného z manželov (R 61/1973) alebo zmluva o výpožičke uzavretá len jedným z manželov (R 71/1994). Pri nezmenenej právnej úprave predmetu bezpodielového spoluvlastníctva manželov sú tieto závery súdnej praxe stále použiteľné. Rovnaký záver platí aj pre zmluvu o pristúpení k dlhu uzavretú len jedným z manželov. I keď pri uvedených právnych úkonoch ide o rozdielne právne inštitúty, z hľadiska ustanovenia § 145 Občianskeho zákonníka je pre ne charakteristické to, že sa priamo netýkajú predmetu bezpodielového spoluvlastníctva, teda spoločných vecí, preto je aplikácia tohto ustanovenia v súvislosti s nimi vylúčená. Keďže ani zmluva o pristúpení k dlhu uzavretá len jedným z manželov sa bezprostredne nedotýka predmetu bezpodielového spoluvlastníctva manželov, nie je právnym úkonom týkajúcim sa spoločných vecí (podrobnejšie pozri rozhodnutie NS SR sp. zn. 4Cdo/234/2010)“.

18.3. K tejto zopakujúcej vyššie uvedené dovolací úvážka, že zo žaloby, resp. pripustenej zmeny žaloby je zrejmé, že žalobkyňa žiadala bezdôvodné obohatenie za obdobie od 01. 06. 2011 do 30. 04. 2013. Bezpodielové spoluvlastníctvo žalovanej a jej manžela A.. F. zaniklo vyhlásením konkurzu na majetok manžela žalovanej dňa 15. 04. 2011. Preto časť právnej otázky - Či do času zániku BSM manželia zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu jedným z manželov, keďže žalobkyňa žiadala priznať bezdôvodné obohatenie až za obdobie od 01. 06. 2011, teda v čase, keď už BSM manželov bolo zaniknuté, by dovolací súd riešil hypoteticky. Napriek uvedenému zastáva právny názor v zhode s odvolacím súdom, vyjadrenom v bode 12., 13. rozsudku odvolacieho súdu a právny názor uvedený v bodoch 16.5. až 17. rozhodnutia tohto.

18.4. Druhá časť otázky, či manželia zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu jedným z manželov aj po zániku BSM.

18.5. Tak ako už bolo vyššie uvedené, právnemu posúdeniu tejto otázky sa odvolací súd venoval v bode 12. odôvodnenia podľa ktorého „v snahe dosiahnuť zmenu napadnutého rozsudku žalobkyňa argumentovala aj tým, že, v Občianskom zákonníku absentuje úprava, ktorá by výslovne upravovala vznik bezdôvodného obohatenia za užívania nehnuteľnosti manželmi bez právneho titulu po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov a moment zániku BSM manželov nemá vplyv na už existujúci spoločný záväzok bývalých bezpodielových vlastníkov, preto je nutné aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka upravujúce spoločný nájom ako ustanovenia tomuto prípadu najbližšie.

Posúdenie následkov neoprávneného užívania a vypratania nehnuteľnosti, a to aj po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov je postačujúcim spôsobom a rozsahom upravené v Občianskom zákonníku (viď odsek 13.), preto je vylúčená analógia legis podľa § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka s poukazom na ustanovenia § 701 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Dovolací súd sa s týmto v plnom rozsahu stotožňuje a naň odkazuje aj v súvislosti na konkrétne individuálne zistené skutkové okolnosti predmetnej veci s poukazom aj na čl. 2 CSP, ktoré súvisí so spravodlivým vyriešením konkrétneho sporu, keď v konečnom dôsledku po zániku BSM po 15. 04. 2011, za obdobie ktoré žalobkyňa od 01. 06. 2011 do 30. 04. 2013 žiadala zaplatiť bezdôvodné obohatenie od žalovanej, hoci vo vydraženej nehnuteľnosti býval v čase po zániku BSM manžel žalovanej spolu s dcérou, ktorí ale neboli v spore žalovanými subjektami. K tomu v danej konkrétnej skutkovej situácii dovolací súd udáva zopakujúc už vyššie uvedené, že na bezdôvodné obohatenie, ktoré malo na strane žalovanej vzniknúť, potom, čo žalovaná nehnuteľnosť neužívala (odšťahovala sa z nej) po zániku BSM, nie je tiež možné príp. aplikovať ust. § 145 ods. 2 OZ podľa ktorého z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí sú oprávnení a povinní obaja manželia spoločne a nerozdielne (do jeho vyporiadania), nakoľko pri bezdôvodnom obohatení, nejde o realizáciu právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí, z ktorých (ktorého bezdôvodného obohatenia) by mal vzniknúť solidárny záväzok manželov, a teda aj žalovanej. Dovolací súd tiež zdôrazňuje, že preukazovanie zo strany žalobkyne rozsudkom okresného súdu sp. zn. 8C/193/2011 z 11. novembra 2015, že aj po opustení nehnuteľnosti sa v dome nachádzal majetok patriaci žalovanej, teda majetok, ktorý mal patriť aj žalovanej z titulu BSM, resp. jeho nevyporiadania za žalované obdobie od 01. 06. 2011 do 30. 04. 2011 (čo navodzuje aplikáciu ust. § 145 ods. 2 OZ) a z tohto by mal vzniknúť solidárny záväzok žalovanej a jej manžela, v tomto smere opätovne poukazuje na vyššie vyslovené právne závery, prečo tomu tak nie je. Je len logické, keďže nebolo sporné, že žalovaná opustila rodinný dom, nebývala v ňom za žalované obdobie, tento mohol užívať len jej manžel spolu s majetkom patriacim do zaniknutého BSM žalovanej a jej manžela do času jeho vyporiadania.

19. Pri aplikácii uvedeného výkladu na preskúmanú kauzu možno konštatovať, že odvolací súd artikuloval právne závery, ktoré sú uvedené v jeho odôvodnení správne, keď dovodil, že žalobkyňa nemôže s úspechom uplatniť nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia voči žalovanej. Úsudok odvolacieho súdu tak nie je v žiadnom rozpore so všeobecnými princípmi identifikácie účastníkov záväzku z bezdôvodného obohatenia. Náhľad zvolený odvolacím súdom nemožno rovnako označiť za prísne, resp. nemiestne formalistický, práve naopak je prejavom dôsledného a koherentného uchopenia právnej podstaty veci v zistenej skutkovej situácii, pričom opačný pohľad na vec cez optiku žalobkyne by vykazoval znaky nie spravodlivého usporiadania vzťahov medzi stranami sporu. V predmetnej veci teda nedošlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci. Dovolaciemu súdu za opísanej situácie preto neostalo iné, než dovolanie žalobkyne zamietnuť v súlade s ustanovením § 448 CSP.

20. Dovolací súd žalovanej ako úspešnej v dovolacom konaní priznal podľa § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP voči neúspešnej žalobkyni nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu. O výške náhrady trov dovolacieho konania rozhodne podľa § 262 ods. 2 CSP súd prvej inštancie v lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

21. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.